

KS. GRZEGORZ PYŻLAK

RODZINA MIEJSCEM I SZKOŁĄ APOSTOLSTWA

Kościół jako wspólnota ludzi ochrzczonych i wierzących widzi w swojej działalności szczególne miejsce dla laikatu, zwłaszcza małżeństw i rodzin. Zadaniem apostołatu małżonków i rodziców jest uczestnictwo w zbawczym posłannictwie Chrystusa poprzez zajmowanie się sprawami rodzinnymi, kierowanie nimi według myśli Bożej oraz uświęcanie świata przez przykład swego życia i ukazywanie innym Chrystusa (zob. KK 31)¹.

Już papież Paweł VI w adhortacji *Evangelii nuntiandi* (EN) z 1975 r. przypominał, że nakaz dany Dwunastu: „Idźcie i głosście Ewangelię” odnosi się, chociaż w różny sposób, do wszystkich chrześcijan (EN 13). Do ważnych obszarów ewangelizacyjnego posłannictwa papież Paweł VI zaliczył rodzinę, wychowanie młodzieży oraz pomoc świadczoną w ramach bezpośredniej współpracy z hierarchią (por. EN 71-73).

W adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* (ChL) papież Jan Paweł II, nawiązując do nauki soborowej i Pawła VI, zwraca uwagę na obowiązek apostołstwa świeckich. Okoliczności, które uzasadniają taką potrzebę to: wzrost liczby ludności w miastach, niewystarczająca liczba kapłanów, przemieszczanie się ludności związane z pracą i szkołą oraz autonomia wielu sektorów społecznych, wpływających niekorzystnie na sytuację moralną i religijną. Warunki te stwarzają konieczność oddziaływania na te zjawiska od wewnątrz przez małżeństwo i rodzinę².

W posoborowych dokumentach kościelnych działalność apostołską określaną jest terminem „ewangelizacja”. W nazwie „ewangelizacja” na pierwszy

Ks. dr GRZEGORZ PYŻLAK – adiunkt Katedry Duszpasterstwa Rodzin w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL; adres do korespondencji: ul. I. Radziszewskiego 7, 20-039 Lublin; e-mail: grzegorz.maly@poczta.fm

¹ W. Przygoda, *Apostolstwo świeckich*. W: *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin 2006 s. 70.

² Jan Paweł II. *Wierzę w Kościół*. Città del Vaticano 1996 s. 399.

plan wysuwa się jej podstawowe znaczenie, czyli głoszenie słowa, podczas gdy inne elementy posłannictwa chrześcijańskiego mają charakter drugorzędny. Wydawać się może, że pojęcie ewangelizacji istnieje tylko w uroczystym i tradycyjnym słownictwie kościelnym i zawiera określoną i stałą treść, którą można dokładniej opisywać w teologicznej analizie. Obecnie jednak, w potocznym użyciu, nazwa „ewangelizacja” staje się stopniowo wyrażeniem równoznacznym z „apostolstwem”³.

Adhortacja apostolska *Christifideles laici* naucza, że „jako członkowie Kościoła świeccy posiadają powołanie i misję głosicieli Ewangelii” (ChL 33). Pierwszym źródłem apostolstwa świeckich jest ich zjednoczenie z Chrystusem. Dokonuje się ono przez chrzest oraz przynależność do Mistycznego Ciała Chrystusa (DA 3). Chrzest jest pierwszym sakramentem, który upoważnia chrześcijanina do pełnienia apostołatu, dlatego prawo miłości, postawa i istota życia chrześcijańskiego zobowiązuje do troski o dobro wzajemne. Wyraźniejszym niż chrzest źródłem obowiązku apostolskiego jest bierzmowanie, w którym katolik uzyskuje stan dojrzałości duchowej. Wiąże się z tym obowiązek odważnego wyznawania i szerzenia wiary. Ważne znaczenie apostolskie ma również sakrament małżeństwa (KK 11; DA 11; KDK 48). Kobieta i mężczyzna, których związek zostaje podniesiony do godności sakramentu, otrzymują posłannictwo oraz misję nauczania i uświęcania. To „przez rodziców chrześcijańskich sam rdzeń świata przemienia się w Ciało Chrystusa i Kościół”⁴. W rodzinie ma się przede wszystkim ujawniać i urzeczywistniać apostolski charakter powołania chrześcijańskiego, który sprawia, że każdy czyn chrześcijanina ma wartość apostolską i jest świadectwem życia⁵.

Apostolstwo świeckich to nie tylko wezwanie małżonków i rodziców do nowego rodzaju czynności, ale także troska o to, aby wszystkie swoje dotychczasowe zajęcia wykonywali w „duchu Chrystusowym”, rozszerzając ich zakres stosownie do potrzeb i możliwości. Apostolstwem powinno być zatem wszystko: życie małżeńskie i rodzinne, nauka oraz praca. Apostolstwo w takim rozumieniu przestaje być działaniem elitarnym, tylko dla „dojrza-

³ E. W e r o n. *Apostolstwo katolickie. Zarys teologii apostołstwa*. Poznań 1987 s. 16.

⁴ Y. C o n g a r. *Jalons pour une théologie du laïc*. Paris 1964 s. 19; F. M a c h a r s k i. *Przewodnie myśli teologii laikatu*. W: *Idee przewodnie soborowej Konstytucji o Kościele*. Red. F. Macharski. Kraków 1971 s. 244 n.

⁵ Na pojęcie i miano apostołstwa zwrócił uwagę W. P a l l o t t i. Mianem apostoła może szczyścić się każdy katolik w Kościele Jezusa Chrystusa, ponieważ dostępuje on zasług apostołstwa, gdy wykorzystuje swoje zdolności, władzę, stosunki z drugim człowiekiem, zawód, słowa, dobra ziemskie, swoją modlitwę, a przynajmniej uczyni wszystko, aby wiara w Chrystusa rozszerzała się po całym świecie. Por. W. P a l l o t t i. *Wybór pism*. T. I. Poznań–Warszawa 1978 nr 13.

łych” i „wtajemniczonych”, ale staje się powszechnym obowiązkiem oraz zwyczajnym sposobem życia wszystkich wyznawców Chrystusa⁶.

Adhortacja apostolska *Christifideles laici* wskazuje na dwa, wzajemnie się przenikające, aspekty apostolstwa w rodzinie. Jeden wynika z obiektywnej funkcji rodziny jako „podstawowej komórki społeczeństwa” (ChL 40), w której człowiek przychodzi na świat i w niej wzrasta. Drugi jest konsekwencją wzajemnej troski domowników o pełny rozwój osobowy najbliższych, a zatem jest skutkiem pełnionej funkcji apostolskiej (ChL 41).

RODZINA MIEJSCEM APOSTOLSTWA

Kościół wskazuje na małżeństwo i rodzinę jako podstawowe pole działania apostolstwa świeckich. W adhortacji apostolskiej *Christifideles laici* Jan Paweł II zwraca uwagę, by rodzina „stawała się wciąż bardziej aktywnym i odpowiedzialnym promotorem swojego rozwoju i uczestnictwa w życiu społecznym” (ChL 40). Rodzina jest nie tyle przedmiotem, co podmiotem apostolskiego działania. Jak czytamy w Dekrecie soborowym o apostolstwie świeckich *Apostolicam actuositatem*: „Szczególne znaczenie dla Kościoła i społeczeństwa posiada apostolstwo małżonków i rodzin” (DA 11). Chrześcijanie świeccy są apostołami nie tylko wtedy, gdy zajmują się apostołowaniem wśród małżonków i rodzin, ale również wówczas, gdy we własnej rodzinie wypełniają Boży zamysł. Jest to zadanie nieporównywalnie trudniejsze⁷.

Wychowanie do apostolstwa w rodzinie ma ukazywać dzieciom i młodzieży piękno rodziny chrześcijańskiej i jej możliwości apostołatu. Zadanie to powinno być realizowane w pierwszej kolejności w rodzinie, później na katechezie, a w szczególny sposób w ramach przygotowania do małżeństwa i założenia rodziny. Tworzenie chrześcijańskiego życia rodzinnego jest podstawowym zadaniem duszpasterskim i apostolstwa laikatu⁸.

Rodzina nie odegra żadnej roli w apostolstwie świeckich, jeżeli nie stanie się ogniskiem miłości Bożej i ludzkiej dla swoich członków. Pomocą w rea-

⁶ Zob. Z. Tymieniecka. *Apostolstwo w rodzinie*. „Posłaniec Warmiński” 8:1987 s. 113-117.

⁷ J. Kłys. *Rodzina katolicka i środowisko jako teren apostołstwa świeckich*. „Ateneum Kapłańskie” 67:1975 t. 84 z. 2 (397) s. 267; R. Foryccki. *Świeccy, laikat, świeckość. Bibliograficzny bilans trzydziestolecia. Literatura polska*. W: *Świeccy, laikat, świeckość*. Red. E. Weron, P. Taras. Warszawa-Poznań 1991 s. 62-78.

⁸ M. Gogacz. *Warunki skuteczności apostołstwa świeckich*. „Communio” 1:1981 nr 6 s. 119-131.

lizacji tej misji są dwa kręgi żywotnych, powiązanych ściśle ze sobą relacji: relacje między małżonkami oraz relacje między rodzicami a dziećmi. Harmonia w małżeństwie jest koniecznym warunkiem szczęścia rodzinnego. W jego budowaniu należy zwrócić uwagę na elementy podstawowe, którymi są komunია osób, wzajemna miłość i żywa wiara⁹.

Pierwszym i podstawowym czynnikiem tworzącym komunię osób w małżeństwie jest miłość, o czym naucza również adhortacja apostołska *Christi-fideles laici* (ChL 41). Miłość łącząca małżonków wyraża się poszanowaniem odrębności psychofizycznej oraz uwzględnianiem jej w życiu codziennym. Między mężem i żoną oraz dziećmi wywiązuje się szczerzy dialog, który chroni miłość i ją pogłębia. Warunkiem jest wierność małżeńska, decydująca o trwałości związku. W zachowywaniu i respektowaniu tych przymiotów umacnia wiara, która otwiera na obecność i działalność Bożą w życiu, uczy pokory i ufności¹⁰.

Nie można mówić o apostołstwie rodziny bez realizowanej w życiu świadomej i głębokiej wiary. Jest ona istotnym warunkiem przyjęcia sakramentu małżeństwa, a następnie chrztu dzieci. Wiara nie stanowi dodatku okolicznościowego, jest natomiast integralną częścią życia rodzinnego¹¹.

Rodzina jest ważnym miejscem w kształtowaniu relacji rodzice–dzieci. Nie wystarczy powołać dziecko do istnienia. Rodzice muszą zapewnić mu pełne wychowanie, a w przypadku rodziny wierzącej istotną jego częścią jest wychowanie religijne¹².

Rodzice w spełnianiu apostołskiego dzieła wobec dzieci borykają się z wieloma obiektywnymi trudnościami, wynikającymi m.in. z nieobecności ojca w rodzinie, pracy zawodowej matki, kryzysu autorytetu rodzicielskiego lub negatywnych przemian ustrojowych i moralnych. Nieobecność ojca może znacznie utrudnić rozwój emocjonalny dziecka. W takiej sytuacji rodzic pozostający z dzieckiem musi przyjąć na siebie podwójną rolę: ojca

⁹ J. M a r i a ń s k i. *Apostolstwo świeckich w Kościele*. W: *W 20-lecie Soboru Watykańskiego II*. Red. J. Homerski, F. Szulc. Lublin 1985 s. 95-117.

¹⁰ Cz. M u r a w s k i. *Małżeństwo i rodzina jako wspólnota miłości*. W: *Teologia małżeństwa i rodziny w nauczaniu Biskupów Polskich 1945-1980*. Sandomierz 1988 s. 133-141; R. S z t y c h - m i l e r. *Miłość małżeńska w dyskusjach Soboru Watykańskiego II*. W: *Małżeństwo – przymierze miłości*. Red. J. Misiurek, W. Słomka. (Homo meditans XV). Lublin 1995 s. 39-55.

¹¹ Por. S. M a z u r. *Chrzest w rodzinie*. „Posłaniec Warmiński” 9:1979 s. 130-132; D. Z i - m o ń. *Chrzest w sytuacji kryzysu wiary w rodzinie*. „Ateneum Kapłanskie” 69:1977 t. 88 z. 2 (409) s. 221-226.

¹² Zob. J. K ł y s. *Wychowanie religijne dziecka*. „Biblioteka Kaznodziejska” 92:1974 s. 366-369.

i matki. Funkcja wychowawcza zarówno ojca, jak i matki w rozwoju dziecka jest konieczna, a zarazem niemożliwa do zastąpienia¹³.

Trudności w normalnym funkcjonowaniu rodziny związane są z antyrodzinną polityką państwa, brakiem odpowiednich warunków materialno-mieszkaniowych, niedostatecznym przeciwdziałaniem patologiom społecznym itp. Państwo musi zastosować system wspomaganie podstawowych funkcji rodziny. Może to być wspieranie rodziny w zapobieganiu patologiom rodzinnym przez powszechny dostęp do instytucji edukacyjnych i wychowawczych¹⁴.

Transformacja ustrojowa przyniosła wiele zagrożeń, które spowodowały, że w nowej rzeczywistości rodzina czuje się zagubiona. Rodzina czerpie często złe wzorce z zachodnich społeczeństw, zapominając o wypełnianiu powołania do działalności apostołskiej. W rodzinach pojawia się lęk o przyszłość dzieci, gdyż degradacji ulega skala norm i wartości¹⁵.

RODZINA SZKOŁĄ APOSTOLSTWA

Życie małżonków wymaga ufego oparcia w Bogu, przez co staje się szkołą apostołstwa, którą małżonkowie realizują wspólnie. Adhortacja apostołska *Christifideles laici* (za Dekretem o apostołstwie świeckich) wskazuje na dwa konstytutywne elementy misji Kościoła. Dotyczą one rozszerzania na całym świecie Królestwa Chrystusa oraz czynienia wszystkich ludzi uczestnikami odkupienia i zbawienia (por. ChL 44; DA 2). Zarówno mąż, jak i żona zaproszeni są jako pierwsi wychowawcy swoich dzieci do podjęcia zadań ewangelizacyjnych. Do podstawowych obowiązków apostołskiego posłannictwa małżonków i rodziców zalicza się służbę człowiekowi oraz wszystkim ludziom (zob. ChL 40). Zadania i obowiązki chrześcijańskiej rodziny „zakorzenione są w chrzcie świętym, a przez łaskę sakramentu małżeństwa rodzina otrzymuje nową moc dla przekazywania wiary, dla uświęcania i przemiany współczesnego społeczeństwa wedle zamysłu Bożego” (FC 52). Nowa jakość życia wspólnoty ludzkiej ma stawać się owocem apostołskiej misji

¹³ Por. P. P o r e b a. *Sfera emocjonalna mężczyzny i kobiety*. W: t e n ż e. *Psychologiczne uwarunkowania życia rodzinnego*. Warszawa 1981 s. 18-23.

¹⁴ Por. D. O p o z d a. *Wiedza rodziców o wychowaniu podstawą planowania edukacji*. W: *Rodzicielstwo. Wybrane zagadnienia kontekstów edukacyjnych*. Red. D. Opozda. Lublin 2007 s. 47-56.

¹⁵ Por. L. D y c z e w s k i. *Rodzina uczestnikiem przemian społecznych i kulturowych*. W: t e n ż e. *Rodzina twórcą i przekazicielem kultury*. Lublin 2003 s. 9-26.

rodziny. Chrześcijańscy rodzice są dla swoich dzieci pierwszymi głosicielami wiary i wychowawcami. Przez słowo oraz osobisty przykład przysposabiają je do chrześcijańskiego i apostołskiego życia¹⁶.

Przemiana rodziny dokonuje się poprzez życie wiarą, która uzewnętrznia się w trzech wymiarach. Pierwszy z nich to głoszenie Ewangelii, które powinno odbywać się w atmosferze miłości, wzajemnego zaufania i ofiarnej pomocy¹⁷. Rodzinność jest programem i cechą, którą Kościół zaleca sobie i współczesnemu światu. Rodzina bowiem ma większe szanse prowadzenia skutecznej ewangelizacji niż instytucje i środowiska związane z Kościołem. Drugi wymiar życia wiarą to świadectwo człowieka, który przekazuje Boże prawdy w prostocie bezpośredniego kontaktu, przez słowa unikające profesjonalnego i wyspecjalizowanego nacechowania. Dzięki temu przekaz wiary staje się bliższy i bardziej czytelny. Trzecią płaszczyzną jest świadectwo życia towarzyszące ewangelizacji. Wyraża się ono przez konkretne czyny oraz postawy, które człowiek powinien przyjmować, aby wypełnić swoje powołanie. Funkcjonująca w ten sposób szkoła apostołstwa przyczynia się do powstania atmosfery przychylniej wierze oraz do tworzenia kultury odnoszącej się do przesłanek Objawienia. Zdarza się, że dzieci wychowywane w taki sposób doświadczają rzeczywistości środowiska przenikniętego duchem apostołstwa i wybierają szczególną drogę życia zakonnego lub kapłańskiego, realizując powołanie misyjne¹⁸.

Wierzący i praktykujący rodzice powinni przeprowadzić głęboką i trwałą formację religijną swego potomstwa. Dzieci, obserwując swoich rodziców i akceptując ich poglądy o wartości życia religijnego, wyrabiają sobie tym samym obraz Boga. Dlatego tylko rodzice mają pierwsze, podstawowe i nienaruszalne prawo do religijnego wychowania swoich dzieci. Poprzez wspólną modlitwę, katechezę rodzinną, liturgię domową powinni być przykładem apostołatu¹⁹.

¹⁶ J. A n c z a r s k i. *Rodzina szkołą mężów i żon*. „Biblioteka Kaznodziejska” 67:1961 s. 345-369.

¹⁷ Zob. P. P o r ę b a. *Rodzina chrześcijańska „małym Kościołem”*. W: *Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej*. Red. F. Adamski. Kraków 1982 s. 182-198.

¹⁸ B. M i e r z w i ń s k i, J. W i l k, R. B i e l e ń. *Rodzina szkołą apostołatu*. W: *Teologia pastoralna*. Red. R. Kamiński. T. 2. Lublin 2002 s. 435-436; R. Ł u k a s z y k. *Apostolat świeckich*. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 1. Lublin 1973 kol. 830-831; por. F. W o r o n o w s k i. *Apostolstwo chrześcijańskiego życia rodzinnego*. „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 49 (1987) nr 4 s. 107-132.

¹⁹ Dokumenty Soboru Watykańskiego II zwracają uwagę na formy apostołatu rodzin: adoptowanie opuszczonych dzieci, gościnne przyjmowanie przybyszów, pomoc w prowadzeniu szkół, służenie radą i pomocą materialną młodzieży, pomaganie narzeczonemu, by lepiej przysposobili się do małżeństwa, udział w katechizacji, wspieranie małżonków i rodzin przeżywających trud-

Wiara wprowadzana w praktykę życia, szczególnie w relacje między członkami rodziny, staje się również treścią świadectwa, które rodzina daje wobec najbliższego otoczenia. Posługa ta, jako element apostołatu rodzinnego, powinna być realizowana przez apostołat sąsiedztwa. Rodzina katolicka nie może zamykać się w sobie, lecz jako wierząca i ożywiona miłością wspólnota ma promieniować na zewnątrz przykładem swego życia. Musi się ono wyrażać w czynach, gdyż – jak pisze św. Jakub Apostoł – „Wiara bez uczynków martwa jest” (Jk 2, 14-26). Dzięki apostołatowi sąsiedztwa wartościowa i aktywna rodzina może przemienić swoje środowisko, wychodząc naprzeciw najbardziej palącym potrzebom bliźniego (por. Mt 25; 31-46; ChL 42)²⁰.

Rodzina musi mieć również poczucie ścisłej łączności ze wspólnotą parafialną i ożywiać ją poprzez działania podejmowane w różnych dziedzinach życia. Mogą one przejawiać się w przynależności do rady parafialnej, udziale w pracy charytatywnej, w katechizacji, w przygotowaniu młodzieży i narzeczonych do małżeństwa, w pomocy małżeństwom przeżywającym kryzys duchowy czy materialny.

Adhortacja apostołska *Christifideles laici* naucza, że rodzina może odegrać doniosłą rolę w społeczeństwie, narodzie i państwie. Powinna brać czynny udział w pracach różnych instytucji państwowych, zwłaszcza wtedy, gdy podstawowym kryterium jest „dążenie do wspólnego dobra wszystkich ludzi i całego człowieka” (ChL 42). Chrześcijanin, z racji swojej wiary, odpowiedzialny jest za teraźniejszość i przyszłość swego narodu, nie powinien więc pozostawać obojętny na decyzje państwa dotyczące różnych dziedzin życia społecznego²¹.

PRAKTYCZNE PODEJŚCIE DO APOSTOLATU RODZINNEGO

Podstawowym miejscem apostołskiej działalności laikatu jest małżeństwo i rodzina. W adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* czytamy: „Małżeństwo i rodzina stanowią pierwszą płaszczyznę społecznego zaangażowania

ności materialne lub moralne, zapewnienie starcom nie tylko niezbędnych środków do życia, ale także słusznego udziału w owocach postępu gospodarczego (zob. DA 11).

²⁰ Zob. J. Szpet. *Rodzina szkołą cnót społecznych*. „Biblioteka Kaznodziejska” 106:1981 s. 366-369.

²¹ Zob. B. Mierzwiński. *Apostołat rodziny chrześcijańskiej*. „Katecheta” 39:1995 nr 1 (215) s. 1-8.

katolików świeckich” (ChL 40). Tu przede wszystkim ma się urzeczywistniać apostołski charakter powołania chrześcijańskiego. Należy zwracać uwagę, aby apostołat rodziny polegał na zwyczajnym działaniu człowieka²². Chrześcijaninem nie wystarczy być w Kościele, trzeba nim być we wszystkich okolicznościach życia. Życie małżeńskie i rodzinne powinno stawać się apostołstwem. Życie chrześcijanina ma urzeczywistniać owoce zbawczego odkupienia²³.

W badaniach przeprowadzonych w latach 2004-2005 wśród narzeczonych przygotowujących się do sakramentu małżeństwa uzyskano następujące wyniki na temat apostołatu rodzinnego: 28,7% narzeczonych uważa, że apostołat rodziny polega na postępowaniu zgodnym z Ewangelią, 27,9% sądzi, że na ukazywaniu rodziny jako wspólnoty życia i miłości, a 20,3% badanych, stwierdziło, że apostołat rodzin to dawanie świadectwa²⁴. Natomiast realizacja apostołatu rodzin, według wypowiedzi narzeczonych, polega na: otwieraniu się małżonków na mądrość Bożą (25,6%), włączaniu się rodzin w życie Kościoła (24,2%) i odpowiedzialnym rodzicielstwie (22,5%)²⁵. Uzyskane wyniki badań w kwestii wychowania do apostołatu rodzin wskazują, że narzeczeni prawidłowo rozumieją tę ważną funkcję rodziny chrześcijańskiej. Apostołat świeckich w dziedzinie życia rodzinnego jest jednak zadaniem trudnym, ponieważ nie przynosi doraźnych efektów pastoralnych.

Rodzina, która jest aktywną komórką Kościoła, działa w służbie ludzkości, włącza się w nurt formowania kultury cywilizacji i poczuwa się do odpowiedzialności za to dzieło. Aby rodzina mogła odegrać ważną rolę apostołską w świecie współczesnym, winna stać się dla swoich członków ogniskiem miłości Bożej i ludzkiej. Pierwszym etapem angażowania rodziny są struktury kościelne, następnym – udział w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym, w którym rodzina powinna bronić swoich praw oraz mieć wpływ na własny rozwój.

Współczesne rodziny winny wyjść z przesadnego indywidualizmu i anonimowości otaczającego świata. Czerpiąc łaski z sakramentu małżeństwa, muszą dawać świadectwo wartościom, którymi Stwórca obdarzył małżeństwo i rodzinę.

²² E. W e r o n. *Apostołska funkcja rodziny chrześcijańskiej*. „Homo Dei” 48:1979 nr 2 s. 133-139.

²³ E. R o s i e ń s k i. *Obecna rodzina szkołą przyszłej rodziny*. „Biblioteka Kaznodziejska” 65: 1960 s. 173-176.

²⁴ G. P y ż ł a k. *Rola wychowania do apostołatu*. W: t e n ż e. *Recepcja przygotowania do małżeństwa w świetle badań narzeczonych*. Lublin 2007 s. 271.

²⁵ Tamże s. 359.

Apostolat rodziny chrześcijańskiej nie jest tylko pobożnym życzeniem, lecz koniecznością życiową Kościoła, który chce w imię Chrystusa przemieniać współczesny świat. Współczesnemu człowiekowi należy ukazać, że rodzina jest miejscem i szkołą apostołatu, tym bardziej że przekazuje się dziś młodzieży modele konkurencyjne, które nie zawsze są zgodne z wartościami i normami chrześcijańskimi²⁶.

Ważne jest przygotowanie katolików świeckich do pełnienia zadań apostołskich. Adhortacja apostołska *Christifideles laici* (o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie) mówi o potrzebie stałego wzrastania w dojrzałości. Rodzina zespolona wewnętrznie, a równocześnie otwarta na bliźnich, czyni Kościół Chrystusowy obecnym wszędzie tam, gdzie żyje i działa w sposób sobie właściwy.

BIBLIOGRAFIA

- Dyczewski L.: Rodzina uczestnikiem przemian społecznych i kulturowych. W: tenże. Rodzina twórcą i przekazicielem kultury. Lublin 2003 s. 9-26.
- Jan Paweł II.: Adhortacja apostołska *Christifideles laici*. O powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II. Wrocław 1995.
- Kłys J.: Rodzina katolicka i środowisko jako teren apostołstwa świeckich. „Ateneum Kapłańskie” 67:1975 t. 84 z. 2 (397) s. 262-274.
- Łukaszyk R.: Apostolat świeckich. W: Encyklopedia Katolicka. T. 1. Lublin: TN KUL 1973 kol. 830-831.
- Macharski F.: Przewodnie myśli teologii laikatu. W: Idee przewodnie soborowej Konstytucji o Kościele. Red. F. Macharski. Kraków 1971 s. 242-251.
- Mierzwiński B.: Apostolat rodziny chrześcijańskiej. „Katecheta” 39:1995 nr 1 s. 1-8.
- Mierzwiński B., Wilk J., Bieleń R.: Rodzina szkołą apostołatu. W: Teologia pastoralna. Red. R. Kamiński. T. 2. Lublin 2002 s. 435-436.
- Murawski Cz.: Małżeństwo i rodzina jako wspólnota miłości. W: Teologia małżeństwa i rodziny w nauczaniu Biskupów Polskich 1945-1980. Sandomierz 1988 s. 133-141.
- Pyżlak G.: Rola wychowania do apostołatu. W: tenże. Recepja przygotowania do małżeństwa w świetle badań narzeczonych. Lublin 2007 s. 270-284.
- Rosieński E.: Obecna rodzina szkołą przyszłej rodziny. „Biblioteka Kaznodziejska” 65:1960 s. 173-176.
- Weron E.: Apostolska funkcja rodziny chrześcijańskiej. „Homo Dei” 48:1979 nr 2 s. 133-139.
- Apostolstwo katolickie. Zarys teologii apostołstwa. Poznań 1987.
- Tymieniecka Z.: Apostolstwo w rodzinie. „Posłaniec Warmiński” 8:1987 s. 113-117.
- Woronowski F.: Apostolstwo chrześcijańskiego życia rodzinnego. „Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne” 49:1987 nr 4 s. 107-132.

²⁶ T. Merton. *Powołanie, rodzina, apostołstwo*. „Znak” 10:1958 nr 12 s. 136-142.

THE FAMILY AS A PLACE AND A SCHOOL
OF THE APOSTOLATE

S u m m a r y

The family, as the place of the apostolic activities, should show the children and youths its beauty and the possibilities of the apostolate. This task is performed if the family becomes a focus of Divine and human love for its members. This is expressed in building vital relations between the spouses and the children. The dialog that originates between the husband and the wife on the one hand and the children on the other, protects and deepens their love. In maintaining and respecting love the spouses and children are consolidated by faith that opens them to God's presence and activity in life, and teaches them humility and trust.

Both the husband and the wife are invited to undertake the evangelization tasks. Christian parents are the first teachers of faith and first educators for their children. Through word and example they prepare them for a Christian and apostolic life. Frequently children brought up in this way experience the reality of the circle they live in that is permeated with the spirit of apostolate, and they choose the particular way of monastic or priestly life, realizing the missionary vocation.

The apostolate of the Christian family is not just wishful thinking, but the living necessity of the Church that in the name of Christ wants to transform the contemporary world. The family internally united and open to the neighbors makes Christ's Church present everywhere it lives and acts.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: rodzina, apostołstwo, wiara, głoszenie Ewangelii, świadectwo człowieka, świadectwo życia.

Key words: family, apostolate, faith, preaching the Gospel, man's testimony, testimony of life.